

Bruges s'était restreinte à l'aire d'une prison et... la courbe s'achevait enfin sur cet étroit rectangle» [19, с. 318]. «<...> спіраль мандрів привела його до Брюгге... Брюгге звужився до тюрми і... крива закінчувалась нарешті в цьому прямокутнику камери». Цікавим аспектом є просторова складова уявлень героя про своє минуле і теперішнє – в рамках міфологеми життєвого шляху час характеризується спіральним рухом по простору, який у свою чергу теж змінюється. У момент, коли стає відомо, що Зенону винесуть смертний вирок, герой робить важкий вибір і приймає рішення покінчити життя самогубством, що становить кульмінацію його екзистенційної межової ситуації, адже це його остання протидія навколишньому світові. Зенона охоплює відчуття звільнення, підйому: «Jamais il ne s'était senti de corps et d'âme plus alerte: l'économie et la rapidité de ses gestes étaient celles de ses grands moments de chirurgien» [19, с. 319]. «Ніколи він не відчував такого душевного і тілесного підйому: точність і швидкість його рухів були подібні тим, що приходили до нього в його найвдаліших хірургічних діяннях». Протагоніст вважає реалізацію цього рішення кроком до свого абсолютного звільнення як в духовному, так і в тілесному аспектах: «<...> le liquide s'élança... anxieux... d'échapper aux labyrinthes obscurs où il circule enfermé» [19, с. 319]. «<...> рідина бризнула, нестерпно прагнучи вирватися з темних лабіринтів, якими вона замкнено циркулює». Тут ми бачимо міфопоетичний символізм засобу самогубства героя – розтину вен, який втілює звільнення його крові, тобто його сутності. Відмітимо також, що кровопускання в міфопоетичній свідомості часто означає перехід до спілкування з вищими істотами, вознесіння тощо.

Момент уходу Зенона з життя збігається із шумом відкриття замка дверей його камери – перехід із закритого простору камери до іншого екзистенційного простору здійснюється.

Таким чином, проаналізувавши хронологічну структуру роману «Філософський камінь», доходимо висновку, що проблематика екзистенційної межової ситуації реалізується в романі в концепції життєвого шляху протагоніста Зенона, втілюючись на поетологічному рівні в образах закритого простору (образи кімнати, тюремної камери, притулку) як ворожого до протагоніста-мандрівника, а також просторових образах з аспектом межовості, переходу – вікна, дзеркала, темної води. Простір життєвого шляху свого героя М. Юрсенар моделює як спіраль, спрямовану вперед і вгору. Витки цієї уявної спіралі образно втілюють семантику, яка, з одного боку, пов'язана з міфопоетичним циклічним уявленням про часопростір, а з другого – з поступовим рухом героя шляхом самопізнання, набуття самості, прозоріння власної екзистенції.

Література:

1. Башляр Г. Вода и грезы: Опыт о воображении материи / Г. Башляр. / Пер. с франц. – М. : Изд-во гуманитарной литературы, 1999. – 268 с.
2. Вайнштейн О. Маргерит Юрсенар / О. Вайнштейн // Французская литература 1945–1990. – М. : Наследие, 1995. – С. 622–642.
3. Давыдов Ю. Н. Послевоенные романы Маргерит Юрсенар / Ю. Н. Давыдов // М. Юрсенар. Избранное. – М. : Радуга, 1984. – С. 5–26.
4. Дроздовський Д. Поетика сигнатур і символіка алхемічного експерименту у творчості Маргерит Юрсенар // Д. Дроздовський. Кур'єр Кривбасу. – № 271 – 272 – 273. – 2012. – С. 72–78.
5. Еліаде М. Священне і мирське ; Міфи, сновидіння і містерії ; Мефістофель і Андрогін ; Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / М. Еліаде [пер. Г. Кьоран, В. Сахно]. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 592 с
6. Жиронкина С. Д. Проблема самопознания и формирования личности в произведениях М. Юрсенар: «Алексис», «Воспоминания Адриана», «Философский камень» : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература зарубежных стран» / С. Д. Жиронкина. – Воронеж, 2006. – 26 с.
7. Завадовская С. Ю. Глядя на мир открытыми глазами / С. Ю. Завадовская // Юрсенар М. Северные архивы. – М. : Прогресс-Литера, 1992. – С. 5–31.
8. Лотман Ю. М. Семантика культуры и понятие текста // Избранные статьи: в 3 т. / Ю. М. Лотман. – Таллинн: Александра, 1992.
9. Рушак О. «Стилистичні функції запозичень у поезії роману Маргерит Юрсенар «Філософський камінь» // Наукові записки факультету романо-германської філології. Випуск IV. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2008. – С. 49–153.
10. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто / Ж.-П. Сартр / Пер. с франц. – М. : Республика, 2004. – 639 с.
11. Соболева Н. В. Специфика жанра романа в творчестве Маргерит Юрсенар («Мемуары Адриана», «Философский камень») : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература зарубежных стран» / Н. В. Соболева – Москва, 2012. – 21 с.
12. Топоров В. Н. Пространство и текст // Текст: семантика и структура. – М. : Наука, 1983. – С. 227–284.
13. Фрейденберг О. М. Миф и литература древности / О. М. Фрейденберг – М. : Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1998. – 800 с.
14. Фрейденберг О. М. Поэтика сюжета и жанра / О. М. Фрейденберг – М. : Лабиринт, 1997. – 445 с.
15. Элиаде М. Трактаты по истории религии: в 2 т. / М. Элиаде. – СПб: Алетейя, 2000. – Т. 1. – 392 с.
16. Ясперс К. Философия / К. Ясперс. – М. : Канон +, 2012. – Т.1. – 384 с.
17. Goslar M. Yourcenar : Biographie / M. Goslar. – Bruxelles : Racine, 1998. – 404 p.
18. Yourcenar M. Les yeux ouverts. Entretiens avec Matthiew Galey / Yourcenar M. – P. : Editions du Centurion, 2010. – 317 p.
19. Yourcenar M. L'Œuvre au Noir / Yourcenar M. – P. : Editions Gallimard, 1988. – 339 p.

УДК 81.1

Л. Л. Семененко,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СПОСОБІВ КАТЕГОРИЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЙСНОСТІ В МОВНИХ КАРТИНАХ СВІТУ

Статтю присвячено описові теоретичних засад вивчення в сучасній лінгвістиці способів категоризації політичної дійсності в мовних картинах світу, що є актуальною проблемою мовознавства, вирішення якої допоможе встановити взаємозв'язок між мовою і дійсністю, показати наочно, яким чином сегментується дійсність і формуються знання про політичну дійсність мовними способами. При сприйнятті фактів довкілля основним когнітивним процесом, який допомагає унормувати, класифікувати отриману інформацію є процес категоризації. Політична дійсність є складним і суперечливим об'єктом дослідження, позаяк має мінливі межі і значно залежить від оцінки суб'єкта політичної діяльності. У розвідці зроблено теоретичний огляд філософських поглядів на дійсність, аналізуючи які, автор виводить визначення політичної дійсності.

Ключові слова: дійсність, політична дійсність, категоризація, мовна категоризація, категорія, мовна картина світу, політична картина світу.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF STUDYING CATEGORIZATION WAYS OF POLITICAL REALITY IN LANGUAGE WORLD VIEWS

The article describes the theoretical foundations of studying in modern linguistics the categorization ways of political reality in the language world views that is an actual linguistics problem the solution of which will help establish the correlation between language and reality, show clearly how reality is segmented and knowledge about the political reality with language means is formed. During the perception of the facts, the main environmental cognitive process that helps regulate, classify the information is the process of categorization. Through this process a single fact of reality can be related to a specific category, because it is thought not as a separate phenomenon of reality, but as a representative of a certain class, it has a number of required attributes for this category. The core of the political categories of objects, concepts and phenomena that allow our consciousness correlate linguistic signs with political reality are formed through semantic categorization. The political reality is a complex and controversial subject of research, as it has changing boundaries and strongly depends on the assessment of the subject of political activity. The term «political reality» is used in linguistic intelligence but is not defined. In the exploration the author has made the theoretical overview of philosophical ideas on reality the analysis of which lets give the definition of political reality. In our opinion, the political model of reality is the political world view that is influenced by linguistic knowledge about the world of a certain ethnic group. Highlighted issues holistically help understand the theoretical basis for further research in a specific way.

Keywords: reality, political reality, categorization, linguistic categorization, category, language world view, political world view.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ СПОСОБОВ КАТЕГОРИЗАЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ В ЯЗЫКОВЫХ КАРТИНАХ МИРА

Статья посвящена описанию теоретических основ изучения в современной лингвистике способов категоризации политической действительности в языковых картинах мира, является актуальной проблемой языкознания, решение которой поможет установить взаимоотношения между языком и действительностью, показать наглядно, каким образом сегментируется действительность и формируются знания о политической действительности языковыми способами. При восприятии фактов окружающей среды основным когнитивным процессом, который помогает нормировать, классифицировать полученную информацию, является процесс категоризации. Политическая действительность – сложный и противоречивый объектом исследования, поскольку имеет меняющиеся границы и значительно зависит от оценки субъекта политической действительности. В статье сделано теоретический обзор философских взглядов на действительность, анализируя которые, автор выводит определение политической действительности.

Ключевые слова: действительность, политическая действительность, категоризация, языковая категоризация, категория, языковая картина мира, политическая картина мира.

Нинішня поліпарадигмальна і полідисциплінарна лінгвістика шукає нових рішень основних проблем організації системи мови і її функціонування в контексті знань про її пізнавальну здатність, специфіку когнітивних процесів при опрацюванні мовного матеріалу, тому займається дослідженням мовних фактів у взаємозв'язку різних підходів: системно-структурного (Ю. Д. Апресян, В. Г. Гак), комунікативно-прагматичного (А. Г. Баранов, І. О. Філатенко) і когнітивно-дискурсивного (Н. Д. Арутюнова, М. М. Болдирев, Т. А. ван Дейк, С. А. Жаботинська, Н. К. Кравченко, О. С. Кубрякова), які відводять людині – носію конкретної природної мови – ключове місце в дослідженні мови (М. М. Болдирев, С. Г. Воркачов, А. А. Ворожбитова, А. М. Кузнецов): як мова, яку пізнає, класифікує і відтворює індивід, пов'язана з дійсністю (А. Вежбицька, С. А. Жаботинська, Дж. Лакофф, О. О. Селіванова, А. А. Уфимцева).

Мета статті обумовлюється потребою дослідити та описати теоретичні засади вивчення способів категоризації політичної дійсності в мовних картинах світу.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- визначити поняття політична дійсність у контексті філософської недискретної категорії дійсність та окреслити його межі;
- розглянути основні теорії категоризації в сучасній науці;
- встановити співвідношення політичної картини світу з мовною картиною світу.

Питання осмислення буття підіймаються з часу постановки науки. Від античної філософії до нині категорія дійсність розглядалася по-різному. Так, значну частину діалогу «Кратил» давньогрецький мислитель Платон відводить власне лінгвістичним питанням, а саме розмірковуванню про те, чи пов'язані слова і їхні тлумачення з фактами дійсності [Платон 17]. Починаючи від Аристотеля, дійсність визначається реалізацією певних можливостей. Критикуючи платонівський світ ідей, Аристотель називає дійсністю сукупність одиничних предметів, які можна безпосередньо спостерігати [1, с. 37].

У філософії XVI–XVIII ст. дійсність постає сукупністю матеріальних тіл, що існують об'єктивно в просторі та часі і наочно дані у сприйнятті. У натуралістичному розумінні Т. Гоббса і Р. Декарта дійсність набуває абстрактно-механістичного (ціле є сукупністю (сумою) частин) і геометричного характеру [4, с. 80]. Тенденція до визнання ідеальних, а не лише матеріальних реалій, фактами дійсності проглядається в поглядах І. Канта, який переніс проблему дійсності в поле гносеології і вбачав в цій категорії матеріальну умову досвіду, що забезпечує зв'язок речі зі сприйняттям. Дійсність визначається філософом як логічна категорія модальності [6, с. 181], тому реалія визначається фактом дійсності через існування предмета в можливому чуттєвому досвіді.

Представник сциєнтистського напрямку філософії Л. Вітгенштейн на початку 20-х років XX ст., осмисливши діалектичну єдність мови і дійсності, у праці «Логіко-філософський трактат» стверджував, що дійсність – це не більше, ніж сукупність фактів і подій, які можна фіксувати і передавати за допомогою мови [3, с. 21]. Учений намагається становити межу між мовою, мисленням і дійсністю, з'ясувавши, що є її фактом, чи все видиме є дійсним. Таким чином дійсність переформатовується мовою, створюючи тим самим унікальну картину світу, притаманну носіям конкретної природної мови і культури.

Під поняттям дійсність визначаємо все, що об'єктивно існує в довідці, є невід'ємною частиною матеріального і духовного життя людства загалом і кожного окремого соціуму. Мова членує дійсність власними способами, перетворюючи її в дискретну категорію. За допомогою мови людина отримує можливість осмислювати цілісну дійсність і класифікувати її залежно від виділених ознак, позаяк інтерпретує її у конкретних назвах мовних категорій. Тому дійсність унаслідок членування її мовною свідомістю постає в науках розгорнутою в часі і просторі дискретною множиною, серед якої, визначивши притаманні категорійні ознаки, можна виділити політичну дійсність. У різних політологічних словниках політику найчастіше визначають соціальною діяльністю в політичній галузі суспільства, яка спрямована основним чином на утримання, закріплення і реалізацію влади. Це відношення між соціальними групами та їхніми лідерами з питань державної влади. Такому смислу в англійській мові відповідають дві форми: policy (концепції, програми дій чи власне дій певних

індивідів, груп чи урядів) і politics (усе, що пов'язане з боротьбою за владу) [5, с. 310]. Ця галузь формується відношеннями між об'єктами політики – політичної еліти та електорату, політичної влади та опозиції, соціальних груп, політичних інститутів, політичних лідерів та ін.

Ці та інші визначення в наукових джерелах допомагають окреслити межі політичної дійсності як частини загально-філософської категорії *дійсність*. Зважаючи на виділені диференційні ознаки політичної галузі буття можна витлумачити *політичну дійсність* виділенням нашою свідомістю сегментом дійсності, що об'єднує предмети, об'єкти, явища, дії на позначення політичної галузі і відображає відношення між об'єктами політики. Вона є національно-специфічною, позаяк включає в себе предметно-ідейну складову політичного буття певного суспільства. Викривлення істини – ознака політичної дійсності.

Політична дійсність, яка вивчається через призму політичного дискурсу (А. М. Баранов, О. І. Шейгал та ін.), є об'єктом дослідження в лінгвістичних працях (О.І. Андрейченко), проте цілісного її визначення у працях не наведено. Пізнання дійсності поза нами полягає в постійному відкритті закономірностей її будови, тому треба розуміти, що структура світу, який оточує людину, того екологічного середовища, в яке вона інтегрована, не може не відобразитися на формах пізнання світу [7, с. 18]. Мова покликана відображати та інтерпретувати процес і результати пізнання дійсності і самої мови, тобто служить засобом відображення і реалізації гносеологічної функції, засобом осмислення онтології світу, його концептуалізації і концептуалізації категорій, які в ній виділяються [2, с. 10].

Встановлення спільності фрагментів дійсності і вироблення для цієї спільності мисленням узагальнювального поняття, яке часто (але не обов'язково) отримує закріплення словом, являє собою категоризацію як когнітивний процес. *Категоризувати* значить бачити індивідуальний об'єкт як представника загального, сприймати індивідуальне як належне до загального [15, с. 44].

Дослідники мови не одноразово помічали, що значення слова значно ширше за те мисленнєве утворення, яке фіксує наша свідомість. О. Селіванова вважає, що «категоризація – це механізм виведення у структурах мислення, який передбачає об'єднання предметів і явищ у відповідні класи як рубрики досвіду, сформовані шляхом пізнавальної діяльності людини» [14, с. 377]. З.Д. Попова та І. А. Стернін під категоризацією розуміють «осмислення об'єктів і явищ дійсності в межах категорій – узагальнених понять» [11]. Вище наведені визначення свідчать про витоки трактування категоризації класичної доби.

Нині в когнітивній лінгвістиці вважають витоками сучасних поглядів на категоризацію в підходах Е. Рош, емпіричні дослідження якої протиставляються традиційній аристотелівській теорії. Саме вона в 70-і рр. XX ст. висунула теорію прототипів (прототипну семантику), суть якої полягає в тому, що в основі будь-якого класу речей лежить уявлення про найтипівішу одиницю цього класу – прототип, – яка має найбільш виражені й притаманні йому когнітивні ознаки. Дослідниця стверджує [16], що більшість повсякденних понять має градувану внутрішню структуру, яка характеризується прототипом (вихідна одиниця класифікації) в центрі і «розмитими межами» на периферії. За аналогією з поглядами Л. Вітгенштейна, Е. Рош припустила, що властивості, які визначаються при категоризації, не обов'язково притаманні усім підвидам поняття. Усі члени категорії можуть мати «родинну схожість». Ця схожість розпізнається швидше за допомогою чуттєвого сприйняття, ніж визначається логічно.

Процес категоризації тісно пов'язаний із процесом концептуалізації: будучи класифікаційною діяльністю, вони розрізняються водночас кінцевим результатом і / або метою діяльності. Другий направлений на виокремлення мінімальних одиниць людського досвіду в їх ідеальному змістовому представленні, перший – на об'єднання одиниць, що виявляють у певному відношенні подібність [8, с. 93]. На відміну від категоризації, концептуалізація передбачає формування номінативного поля концепту, тобто всіх можливих ознак певного факту дійсності і мовних одиниць, які можуть якнайточніше відобразити його зміст.

Політична дійсність моделюється в формах і категоріях національної мови. Мовні знання про політичну дійсність ґрунтуються на усвідомленні визначальної ролі мови в процесах категоризації дійсності. Результатом категоризації політичної дійсності є формування когнітивних класифікаційних ознак, які виявляються в групах концептів і фіксуються в окремих концептах. Когнітивні класифікаційні ознаки впорядковують концепти та їх групи в єдину концептосферу. Формується система категорій, які репрезентують політичну дійсність, у вигляді групи концептів, що зберігаються в пам'яті носія мови.

При визначенні класифікаційних ознак, визначальних для членів певної категорії, важливими є класифікатори – позначники, що дозволяють віднести факт дійсності до окремої категорії. Одним з перших ввів у науковий обіг поняття класифікатор Дж. Лакофф [18, с. 12–51], який називає основним принципом класифікації сферу досвіду. Специфічне знання перед загальним при категоризації отримує перевагу.

Зважаючи на зазначене вище, визначаємо, що категоризація однозначно є процесом згортання інформації, зведення її до концентрованої інформації про факт дійсності. Критерії категоризації встановлюються відношеннями між ядром категорії і критеріями, що є визначальними для віднесення фактів дійсності до неї. У статті «Категоризація категоризації» В. Старко [15] обґрунтовує потребу розмежовувати такі різновиди категоризації: ідентифікувальна (розпізнання об'єкта дійсності як представника категорії), класифікувальна, або таксономічна, (встановлення ієрархії категорії), номінативна (називання досі безіменних об'єктів).

У концепції Дж. Тейлора категоризація посідає центральне місце в дослідженні мови взагалі: вивчення лексичної семантики і є вивченням категоризації, причому не лише слова, а й граматичні явища (час дієслова) позначають категорії, оскільки вони передають певне лексичне чи лексико-граматичне значення [17, с. хііі]. Під мовною категоризацією розуміємо процес структурування знань за темами, формування узагальнених класифікаційних категорій для мовних одиниць, який здійснюється з метою впорядкування мовної інформації про факти дійсності нашою свідомістю за допомогою мови. Цей процес передбачає розподіл знань за категоріями, які, зазначимо, можуть мати ієрархічну будову (поділятися підкатегорії) і взаємопов'язані між собою.

Базовим для політичних категорій є рівень, на якому категоризація визначається загальним сприйняттям. Уявлення про політичну дійсність носіїв мови не ідентичні їй, а здебільшого ґрунтуються на культурній традиції і поглядах, який нав'язує політичний дискурс. Модифікація інформації про політичну дійсність свідомістю індивіда пов'язана з попереднім досвідом, результатом якого є знання про світ загалом. Інформація, сприймана нашою свідомістю, спочатку абстрагується (до певної міри спотворюється), а потім зберігається в пам'яті у вигляді знань до часу актуалізації.

Традиційний підхід до структури знань про дійсність базується на їх поділі на мовні і немовні знання; за іншою класифікацією – мовні та енциклопедичні (наукові) [2, с. 10]; наукові (об'єктивна істина) і ненаукові (прагматично орієнтовані і

направлені на прийняття адекватного до ситуації рішення). Мовні знання відображають внутрішню природу і закони функціонування мови. Вони включають інформацію про мову як систему, про її будову, особливості функціонування, принципи комунікації. Немовні знання передбачають володіння інформацією про екстралінгвальну ситуацію мовлення (офіційна / неофіційна), знання культурної інформації про адресата, фонових знань про світобудову та устрій суспільства тощо.

У той же час альтернативний підхід до структуризації знань про дійсність базується на тому, що знання в психіці людини формуються у вигляді концептів, які складають концептосферу (концептуальні знання про світ), і знання про процеси накопичення інформації, що відбуваються в об'єктивному світі. Концептуальні і процедурні знання групуються довкола ментального лексикону, який, за твердженням О. Селіванової [14, с. 232], зберігає всю концептуальну систему. Інтеграція ментального лексикону містить знання словникового складу мови і зафіксованих за формами номінативних одиниць смислів, що репрезентують інтеріоризовані у свідомості об'єкти і явища дійсності та концептуальну структуру внутрішнього рефлексивного досвіду.

Сукупність знань про дійсність формує у свідомості індивіда картину світу, вивчення якої в сучасних гуманітарних науках зумовлене зростанням наукового зацікавлення цією категорією, значною частотою вживання в різногалузевих дослідженнях, відсутністю чіткої дефініції тощо. Розуміння поняття *картина світу* в працях лінгвістів ґрунтується на усвідомленні вивчення дійсності, тобто інформації про неї. Картина світу є результатом обробки інформації про довкілля і людини в ньому. Картина світу – універсальна категорія природничих і гуманітарних наук, яка представляє дійсність у вигляді певної системи понять [15, с. 441]. Для окремого етносу сприйняття дійсності відбувається за власними сценаріями і схемами, тому така система понять є національно орієнтованою.

Вищим виявом узагальнення і систематизації знань про дійсність і відображення їх через поняття є мовна картина світу, яка вивчається в різних галузях знань, проте для мовознавства вона є особливим об'єктом дослідження (Н. Ю. Анашкіна, А. А. Залевська, О. С. Кубрякова, А. М. Кузнецов, В. І. Шаповалова), позаяк відбиває і структурує знання про недискретну дійсність у ментальності індивіда і суспільства (В. Старко, G. Lakoff, R. Langacker, J.M. Mandler) лінгвальними засобами.

Одним із основних понять сучасної політичної лінгвістики є *політична картина світу*, яка трактується визначається цілісною сукупністю образів дійсності, що існують у свідомості (як індивідуальній, так і колективній) і знаходиться відображення в комунікативній діяльності [9, с. 652]. Політична картина світу, попри те, що ядром має енциклопедичні знання про світ, більшою мірою вбирає в себе мовні знання про політичну дійсність (Р. Л. Лебедева, І. М. Самаркіна), вона відображає і класифікує ту частину мовних знань, що стосуються політичної дійсності (А. М. Баранов, О. І. Шейгал). Це цілісний образ знань про світ у свідомості соціуму і певного індивіда, що може бути представлена (репрезентована, експлікована) низкою взаємопов'язаних слів. Вона є складним утворенням, позаяк складається з ментальних одиниць (концептів, понять, сценаріїв, метафоричних моделей та ін.), які репрезентують до політичної дійсності.

Політична картина світу має низку властивостей, які обумовлюють її відмінність від інших картин світу і надають їй індивідуальний характер. Так, вона: 1) неглобальна, що пояснюється тим, що вона є лише національно-специфічною моделлю світу; 2) динамічна, мінлива, тому що політична реальність нескінченно поповнюється новими фактами дійсності; 3) антропоцентрична, тобто формується людиною, яка категоризує політичні реалії, спираючись на свої уявлення про світ і своє місце в ньому; 4) цілісна, єдина завдяки узгодженості її складових; 5) неадекватна, позаяк часто це псевдомодель політичної дійсності, нав'язана індивіду засобами політичної агітації.

Отже, політична дійсність є сегментом недискретної дійсності. Вона охоплює політичну галузь окремого суспільства, його ідеальний і матеріальний аспекти життя. Вичленовується політична дійсність шляхом виділення особистістю категорійних ознак фактів і співвіднесення їх зі спеціальними знаннями у свідомості індивіда. Тому при формуванні світоглядних знань про політичну дійсність важливу роль відіграє процес категоризації – когнітивна дія, під час якої людина співвідносить факти дійсності з формованими у свідомості поняттями про однотипні предмети. Очевидно, що проблема категоризації, який передусє процесові концептуалізації, а також структуруванню знань за моделями свідомості, потребує подальшого вивчення як в теоретичному аспекті, так і на прикладі фактичного матеріалу. Політична дійсність у процесі пізнання її індивідом, виділення його свідомістю специфічних категорійних ознак і формування спеціальної концептосфери відображається, структурується мовними засобами, а, отже, знаходить своє втілення у політичній картині світу, що є відображенням політичної дійсності у свідомості індивіда.

Література:

1. Аристотель. Метафізика / Аристотель. – К. : «Ельга», 2002. – 829 с.
2. Болдырев Н. Н. Языковые категории как формат знания / Н. Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2006. – № 2. – С. 5–22.
3. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження / Л. Вітгенштайн. – К. : Основи, 1995. – 240 с.
4. Гоббс Т. Сочинения в 2 т. / Томас Гоббс. – М. : Мысль, 1989. – 622 с.
5. Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей : [Пер. з фр.]. – Том перший. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2009. – 576 с.
6. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. – К., 2000. – 500 с.
7. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка: Когнитивные исследования / Е.С. Кубрякова / Ин-т языкознания РАН. – М., 2012. – 208 с.
8. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
9. Леонов Д. К. К вопросу об анализе политического дискурса в партийных программах / Д. К. Леонов, А. Э. Сенцов // Молодой ученый. – 2015. – № 5. – С. 652–654.
10. Платон. Кратил, или о правильности имен // Античные теории языка и стиля (Антология текстов) – СПб. : Алетейя, 1996. – С. 40–64.
11. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ: Восток-Запад, 2010. – 314 с.
12. Роль фактора в языке: Язык и картина мира / Б. А. Серебренников, Е. С. Кубрякова, В. И. Поставалова и др. – М. : Наука, 1988. – 216 с.
13. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія: [наукове видання] / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.
14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрямки та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : «Довкілля-К», 2008. – 712 с.
15. Старко В. Категоризація категоризації / В. Старко // Проблеми зіставної семантики. – Вип. 9. – К. : Вид. центр КНІУ, 2009. – С. 57–61.
16. Rosch E. Prototype Classification and Logical Classification: The Two Systems. – N.Y., 1981.
17. Taylor J. R. Linguistic Categorization / J. R. Taylor. – [3rd ed.]. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 308 p.
18. Lakoff, G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal About The Mind. – Chicago : University of Chicago Press, 1987. – 614 p.